DIE GEBRUIKSWAARDE VAN DIE "STRUCTURED OBJECTIVE" RORSCHACHTOETS (SORT) BY DIE KEURING VAN ONDERWYSKANDIDATE

Carel David Hechter B.A.(LO), H.O.D., B.Ed.

Verhandeling voorgelê vir die graad Magister Educationis in die Departement Psigo-opvoedkunde, Voorligting en Ortopedagogiek van die Fakulteit Opvoedkunde aan die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys

Studieleier: Prof. J.L. Marais

Potchefstroom
Mei 1994

Dankbetuigings

Aan God kom toe al die dank, lof en eer

Opregte dank en besondere waardering word by die voltooiing van hierdie studie betuig teenoor:

- Prof. J.L. Marais vir deskundige studieleiding, besondere belangstelling en aanmoediging.
- Mnr. Pirow Engelbrecht van die Statistiese Konsultasiediens van die PU vir CHO vir advies en hulp met die statistiese verwerking van data.
- Die Transvaalse Onderwysdepartement vir toestemming om die empiriese ondersoek te kon loods.
- Hoofde van skole in die KOSH-gebied vir toestemming en tyd afgestaan om hul skole by die studie te betrek, asook vir die motivering van hul personeel om aan die studie deel te neem.
- Onderwysers in die KOSH-gebied vir ywerige deelname, positiewe gesindheid en uitmuntende samewerking.
- Personeel van die Ferdinand Postma-biblioteek vir puik diens.
- Mev. Ida Grové vir vertaalwerk in Engels.
- Mev. Ronellè Hechter vir die taalkundige en tipografiese versorging.
- My vrou, Elize, en dogters Joritha en Kalinka, vir hulle belangstelling, liefdevolle aanmoediging, geduld en opoffering.
- Familie, vriende, kollegas en elkeen wat direk of indirek bygedra het tot die afhandeling van hierdie studie.

Abstract

THE PRACTICAL VALUE OF THE STRUCTURED OBJECTIVE RORSCHACH TEST (SORT) FOR THE SCREENING OF CANDIDATES FOR TEACHER TRAINING

The characteristics of and criteria for effective education, as well as the factors contributing toward it, are examined by means of a literature study. The teacher's role in effective education is emphasized, and the qualities required of an effective teacher are discussed in accordance with the criteria for effective education as outlined by the TED's evaluation system for merrit awards (TED 193).

The screening and selection process is illustrated from the literature and a historical survey of the screening of candidates for teacher training is presented. The methods for and documentation of such a screening and selection process are discussed and critically evaluated.

The SORT is evaluated for its ability to differentiate between the personality traits of:

- the junior and senior primary teacher;
- teachers in the primary and secondary schools;
- teachers teaching the various major courses in the secondary school;
- male and female teachers; and
- efficient and less efficient teachers

The results of these comparisons are qualitatively analyzed and used to determine the value of the SORT in screening candidates for teacher training. Certain findings are put forward and specific recommendations made for implementation by the teaching profession and for use as a basis in future research.

Opsomming

Hierdie studie ondersoek die gebruikswaarde van die "Structured Objective" Rorschachtoets (SORT) by die keuring van onderwyskandidate.

Die aard en kriteria vir doeltreffende onderwys, asook die faktore wat tot doeltreffende onderwys bydra, is deur middel van 'n literatuurstudie ondersoek. Die aandeel van die onderwyser tot onderwysdoeltreffendheid is beklemtoon en die eienskappe waaroor die doeltreffende onderwyser behoort te beskik, is bespreek teen die agtergrond van kriteria vir doeltreffende onderwys soos aangedui deur die evalueringsinstrument vir merietetoekenning in die TOD (TOD 193).

Keuring en seleksie is vanuit die literatuur toegelig en 'n geskiedkundige oorsig van onderwyskeuring is aangebied. Die metodes en dokumentasie vir onderwyskeuring en -seleksie in die TOD is bespreek en krities geëvalueer.

Die gebruikswaarde van die SORT is bepaal na aanleiding van die vermoë daarvan om verskille in persoonstrekke aan te dui tussen:

- juniorprimêre en seniorprimêre onderwysers;
- onderwysers in die primêre en sekondêre skool;
- onderwysers van die verskeie studierigtings in die sekondêre skool;
- mans- en damesonderwysers; en
- doeltreffende en minder doeltreffende onderwysers.

Die resultate van hierdie vergelykings is kwalitatief ontleed en gebruik om die waarde van die SORT vir onderwyskeuring aan te dui. Sekere bevindings word gestel en bepaalde aanbevelings word na aanleiding van die ondersoek vir die praktyk en vir verdere navorsing gemaak.

Inhoud

Lys van tabelle en figure xii

HOOFSTUK 1: ORIËNTERING

1.1 INLEIDING 1
1.2 PROBLEEMSTELLING 2
1.3 DOEL VAN DIE ONDERSOEK 4
1.4 METODE VAN ONDERSOEK 5
1.4.1 Literatuurstudie 5
1.4.2 Empiriese ondersoek 5
1.4.2.1 Meetinstrumente en teikenpopulasie 5
1.4.2.2 Statistiese tegniek 5
1.5 VERLOOP VAN DIE ONDERSOEK 6
1.6 SAMEVATTING 6

HOOFSTUK 2: DOELTREFFENDE ONDERWYS

2.1 INLEIDING 7
2.2 OMSKRYWING VAN ENKELE BEGRIPPE 8
2.2.1 Opvoeding 8
2.2.2 Onderrig 9
2.2.3 Onderwys 10
2.3 KRITERIA VIR DOELTREFFENDE ONDERWYS 11
2.3.1 Klem op die onderwyser se persoonlikheid 14
2.3.1.1 Kognitiewe kenmerke 15
2.3.1.2 Affektiewe kenmerke 15
2.3.1.3 Konatiewe kenmerke 15
2.3.1.4 Sosiale kenmerke 15

2.3.1.5 Normatiewe kenmerke 15
2.3.1.6 Religieuse kenmerke 15
2.3.1.7 Fisieke kenmerke 16
2.3.1.8 Linguistieke kenmerke 16
2.3.1.9 Besondere kenmerke 16
2.3.2 Klem op die gedragspatrone van die onderwyser 17
2.3.3 Klem op die interaksie van onderwysgebeure 18
2.3.4 Samavatting 21
2.4 FAKTORE WAT TOT ONDERWYSDOELTREFFENDHEID BYDRA 22
2.4.1 Die onderwysstelsel 22
2.4.2 Fisiese geriewe 24
2.4.3 Kurrikulum 25
2.4.4 Die skoolhoof 27
2.4.5 Personeel 29
2.4.6 Leerlinge 30
2.4.7 Ouers 30
2.4.8 Die gemeenskap 32
2.4.9 Die kind 33
2.4.10 Die onderwyser 34
2.4.10.1 Taakoriëntering 36
2.4.10.2 Mensgeoriënteerdheid 41
2.4.10.3 Persoonlike faktore 43
2.4.10.4 Professionele vereistes 45
2.5 SAMEVATTING 45

HOOFSTUK 3: ONDERWYSKEURING IN DIE TOD—'N KRITIESE BESKOUING

3.1 INLEIDING 47
3.2 BEGRIPSVERKLARING 47
3.2.1 Werwing 47

3.2.2 Keuring 48

3.3 ONTWIKKELING VAN ONDERWYSKEURING—'N KORT OORSIG 50

3.3.1 Onderwyskeuring vanaf die vroegste tye 50

3.3.2 Onderwyskeuring in Suid-Afrika 52

3.4 KEURINGSPROSEDURES VAN DIE TOD 54

3.4.1 Toelatingsvereistes vir onderwysersopleiding 54

3.4.2 Werwing 55

3.4.3 Voorafkeuring en selfseleksie 56

3.4.4 Dokumentasie 56

3.4.4.1 TOD 117U/117P 56

3.4.4.2 TOD 249 57

3.4.4.3 TOD 53 58

3.4.5 Die keuringsonderhoud 60

3.4.5.1 Verloop van die onderhoud 61

3.4.5.2 Vraagstelling tydens die onderhoud 62

3.4.6 Seleksie 63

3.5 'N KRITIESE EVALUERING VAN HUIDIGE KEURINGS-METODES 64

3.5.1 Empiriese ondersoeke na onderwyskeuring in die TOD 64

3.5.2 Algemene toelatingsvereistes en eienskappe van onderwysstudente 66

3.5.3 Werwing 68

3.5.4 Dokumentasie 71

3.5.5 Die keuringsonderhoud 74

3.5.6 Seleksie 77

3.6 SAMEVATTING 79

HOOFSTUK 4: DIE METODE VAN ONDERSOEK

4.1 INLEIDING 80

4.2 DIE DOEL VAN DIE ONDERSOEK 80

4.3 MEETINSTRUMENTE 80
4.3.1 Biografiese vraelys 80
4.3.2 "Structured Objective" Rorschachtoets (SORT) 81
4.3.2.1 Motivering vir die gebruik van die SORT 81
4.3.2.2 Agtergrond 83
4.3.2.3 Verskille tussen die SORT en die Rorschach 84
4.4 SAMESTELLING VAN DIE SORT 85
4.4.1 Veranderlikes 85
4.4.2 Persoonlikheidstrekke 86
4.4.2.1 Verstandelike funksionering 88
4.4.2.2 Belangstelling 91
4.4.2.3 Responsiwiteit 92
4.4.2.4 Temperament 92
4.5 GELDIGHEID VAN DIE SORT 96
4.5.1 Inhoudsgeldigheid 96
4.5.2 Kriteriumverwante geldigheid 97
4.5.3 Konstrukgeldigheid 99
4.6 BETROUBAARHEID VAN DIE SORT 103
4.7 STUDIEPOPULASIE 106
4.8 VERLOOP VAN DIE NAVORSING 107
4.8.1 Metode van data-insameling 107
4.8.2 Nasien van die SORT 107
4.8.3 Voorbereiding van data 108
4.8.4 Statistiese verwerking van data 108
4.9 SAMEVATTING 108

HOOFSTUK 5: NAVORSINGSRESULTATE

5.1 INLEIDING 109
5.2 VERGELYKING VAN JUNIORPRIMÊRE EN SENIORPRIMÊRE ONDERWYSERS 109
5.2.1 Biografiese gegewens 109

5.2.2 SORT-resultate 112

5.3 VERGELYKING VAN ONDERWYSERS IN DIE PRIMÊRE EN SEKONDÊRE SKOOL 113

5.3.1 Biografiese gegewens 113

5.3.2 SORT-resultate 115

5.4 VERGELYKING VAN ONDERWYSERS VAN DIE VERSKILLENDE STUDIERIGTINGS IN DIE SEKONDÊRE SKOOL 117

5.4.1 Biografiese gegewens 117

5.4.2 SORT-resultate 120

5.5 VERGELYKING VAN MANS- EN DAMESONDERWYSERS . . . 123

5.5.1 Biografiese gegewens 123

5.5.2 SORT-resultate 126

5.5.2.1 Resultate van die totale groep mans en dames 126

5.5.2.2 Resultate van mans en dames in die primêre skool 129

5.5.2.3 Resultate van mans en dames in die sekondêre skool 129

5.6 VERGELYKING VAN DOELTREFFENDE EN MINDER DOELTREFFENDE ONDERWYSERS 130

5.6.1 Biografiese gegewens 130

5.6.2 SORT-resultate 133

5.6.2.1 Resultate van die totale groep doeltreffende en minder doeltreffende onderwysers 133

5.6.2.2 Resultate van doeltreffende en minder doeltreffende groepe ten opsigte van geslag 136

5.6.2.3 Resultate van doeltreffende en minder doeltreffende onderwysers in die primêre skool 136

5.6.2.4 Resultate van doeltreffende en minder doeltreffende onderwysers in die sekondêre skool 137

5.7 PERSOONLIKHEID VAN DIE HUIDIGE DIENSDOE-NENDE ONDERWYSER SOOS GEMEET MET DIE SORT . . . 142

5.8 ONDERWYSERS SE MENINGS OOR HUIDIGE ONDERWYS-

KEURINGSMETODES 145
5.9 SAMEVATTING 146

HOOFSTUK 6: SAMEVATTING, BEVINDINGE EN AANBEVELINGS

6.1 INLEIDING 147
6.2 SAMEVATTING 147
6.3 BEVINDINGE 149
6.3.1 Bevindinge ten opsigte van doelwit 1 149
6.3.2 Bevindinge ten opsigte van doelwit 2 151
6.3.3 Bevindinge ten opsigte van doelwit 3 153
6.4 AANBEVELINGS 155
6.5 ENKELE LEEMTES IN DIE NAVORSING 157
6.6 TEN SLOTTE 157

Bibliografie 159
Bylaes—A: Toestemmingsbrief vir navorsing in die TOD 183
B: Biografiese vraelys 185
C: TOD 53—Vertroulike verslag by die keuring van kandidate vir opleiding as onderwysers 190

Lys van tabelle en figure

TABELLE

3.1 Kwotas en registrasie van sekondêre onderwysstudente vir 1991 en 1992 77
4.1 Persoonlikheidstrekke van die SORT 87
4.2 Samestelling van die studiepopulasie 106
5.1 Biografiese eienskappe van die juniorprimêre en seniorprimêre onderwyser 110
5.2 Faktore verantwoordelik vir die vermindering van intellektuele bekwaamheid by juniorprimêre en seniorprimêre onderwysers 112
5.3 Biografiese eienskappe van die onderwyser in die primêre en sekondêre skool 113
5.4 Persoonlikheidsverskille by onderwysers in die primêre en sekondêre skool 115
5.5 Faktore verantwoordelik vir die vermindering van intellektuele bekwaamheid by onderwysers in die primêre en sekondêre skool 116
5.6 Biografiese eienskappe van onderwysers in die verskillende studierigtings in die sekondêre skool 117
5.7.1 Verskille in gemiddeldes van onderwysers in die verskillende studierigtings in die sekondêre skool t.o.v. onbuigsaamheid 120
5.7.2 Verskille in gemiddeldes van onderwysers in die verskillende studierigtings in die sekondêre skool t.o.v. menseverhoudings 121
5.7.3 Verskille in gemiddeldes van onderwysers in die verskillende studierigtings in die sekondêre skool t.o.v. volharding 121

5.8 Faktore verantwoordelik vir die vermindering van intellektuele bekwaamheid van onderwysers in die verskillende studierigtings in die sekondêre skool 122
5.9 Biografiese eienskappe van mans- en damesonderwysers 124
5.10 Betrokkenheid van onderwysers by skoolaktiwiteite tydens skoolvakansies 126
5.11 Persoonlikheidsverskille by mans- en damesonderwysers 127
5.12 Faktore verantwoordelik vir die vermindering van intellektuele bekwaamheid by mans- en damesonderwysers 128
5.13 Biografiese eienskappe van die doeltreffende en minder doeltreffende onderwyser 131
5.14 Persoonlikheidsverskille by die doeltreffende en minder doeltreffende onderwyser 134
5.15 Faktore verantwoordelik vir die vermindering van intellektuele bekwaamheid by doeltreffende en minder doeltreffende onderwysers 135
5.16 Persoonlikheidsverskille by doeltreffende en minder doeltreffende onderwysers in die sekondêre skool 138
5.17 Persoonlikheidsverskille by doeltreffende en minder doeltreffende geesteswetenskaplike onderwysers 140
5.18 Persoonlikheid van huidige diensdoenende onderwysers 143
5.19 Onderwysers se mening oor huidige onderwyskeuringsmetodes 145

FIGURE

3.1: Resultaat van keuringsbesluite 49